

Llegenda de l'assassinat i la fundació de l'ermita del Mont Calvari

Arenys de Mar

Ubicació

Comarca: Maresme
Lloc/Adreça: Mont Calvari

Coordenades:

Latitud: 41.579569089925
Longitud: 2.5578550994396
UTM Est (X): 463143
UTM Nord (Y): 4603192

Classificació

Número de fitxa: 08006 - 411
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia: Tradició oral
Estil / època: Modern Contemporani
Segle: XVIII-XX
Estat de conservació: Bo
Protecció: Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Accés: Obert
Ús actual: Cultural
Titularitat: Pública

Fitxes associades:

[Montcalvari](#)

Autoria de la fitxa: Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa: dt., 25/04/2023 - 12:22

Descripció

La llegenda que transcrivim, recollida per Tiona Solé i Vergé (2006), conta com l'any 1584, Hipòlit Doy, en Pòlit, fundà a l'illot de la Caldeta, l'ermita del Sant Crist del Mont Calvari, després d'haver assassinat la seva esposa Sofia i, fins i tot, després d'haver anat a Roma per demanar el perdó del Sant Pare, qui en penitència li encomanà aixecar l'ermita.

Aquesta diu així: “En presentar-me he esmentat que, segons diuen les llegendes vaig fundar l'ermita del Mont Calvari endut per motius bastant tèrbols. La realitat és que se m'acusava d'haver matat a sang freda la meva dona, la meva estimada Sofia i, en el decurs dels anys, dels segles, tots els rumors escampats, totes les acusacions adreçades a la meva persona es van perpetuar a causa d'aquestes llegendes. Però revisem els fets que se m'imputen. Mossèn Manel Martí i Ortiz, tres segles després, m'inculpava impunement d'haver assassinat a la meva dona. Aquesta acusació tan desconcertant la donava per ben certa, fora de cap dubte, tot i que no tenia clar com havia aconseguit desfer-me'n. Tant és així que va arribar a proposar diverses hipòtesis, tres versions diferents del suposat assassinat. En aquella època jo ja no era en aquest món, és clar, i per tant no podia defensar la meva innocència”.

La primera versió del capellà era que mentre Sofia feia puntes de coixí prop del portal de casa seva, va badallar just quan un home que passava també feia un badall. Tot seguit, en Hipòlit Doy va dubtar de la fidelitat de la seva esposa i li va donar un cop de martell al clatell i la va deixar morta allà mateix.

En la segona versió del mateix capellà, quan en Hipòlit Doy passejava amb la seva dona, ella va badallar i, just en aquell moment, un home que passava va repetir el badall. Preocupat per la idea de la infidelitat, en Hipòlit es va proposar desfer-se de la seva dona i, per complimentar el seu pla, va pretextar un berenar a la muntanya, en un lloc conegut com l'aljub d'en Jelpí, a mig camí d'Arenys de Munt. Durant el berenar, en Doy va oferir a la seva dona una beguda emmetzinada, però ella la va rebutjar ja que sospitava del marit. Frustrat el projecte, en Doy ho va tornar a intentar a casa seva, a l'hora de sopar, i aleshores ella va morir inevitablement.

La darrera de les versions del mossèn Manel situa el badall de l'esposa infidel a l'interior de l'església, quan assistia a missa de matí a l'església d'Arenys de Munt, “afligit pel crim que havia comès, va voler expiar-lo peregrinant a Jerusalem, on va visitar el Lloc Sant. Després va anar a Roma i es va confessar amb el Sant Pare, el qual, com a penitència de la maldat comesa, li va dir que, en retornar a casa seva, al punt on l'embarcació s'aturés, hi erigís un santuari dedicat a Jesús Crucificat. I, amb aquesta finalitat li va donar la imatge del Sant Crist d'uns dos metres d'alçada, que, posteriorment, es veneraria a la sagristia de la capella. El vaixell es va aturar davant la penya.”

Observacions:

En el llibre de Tiona Solé (2006; pàg. 15 i 16) es poden veure els òbits del matrimoni. El de l'esposa, Madó Sophia Doya, muller presumptament assassinada (òbit del 29 de maig de 1570). No fou extremunciada però l'endemà li fou feta l'eixida amb sis preveres i la novena. Trenta-vuit anys després, el 10 d'abril de 1608, mor l'espòs, d'ofici mariner, Hipòlit Doy. A la cerimònia segons testament, deixa pagat la intercessió de deu sacerdots i dos mestres, de Sant Martí i de Santa Maria.

Història

El matrimoni va existir i en els òbits no s'esmenta cap assassinat. L'any 1894, el Pare Lluís Maria de Valls, en la seva *Oda a Arenys* conta la fundació de l'ermita basada també en la peregrinació de Doy a Roma per expiar la seva culpa i en tornar, seguint les directrius del Sant Pere, fa aixecar l'ermita allí on s'aturi l'embarcació.

L'any 1898, J. Riera i Bertran, publica un article totalment edulcorat a partir del de mossèn Manel Martí i Ortiz.

L'any 1915 mossèn Josep Palomer reescriu les tres versions de mossèn Manel Martí. En la primera de les versions en Pòlit enverina la seva esposa Sofia per haver fet un somriure que ell interpreta infidel "Fou en l'any 1583 que un mariner que vivia en el carrer de Cantalagrella, anomenat Hipòlit Doy, hagué sospites de fidelitat de sa muller car, mentre ella laborava blondes delicades en el portal de casa seva, va passar un desconegut i somriugué, corresponent ella en eix somriure. Ho veié l'espòs i no s'assossegà pas més. Per tot arreu el seguien i agullonaven les ombres tenebroses que acusaven el mancament de qui tenia per esposa fidel i resolgué, en un excés de gelosia, donar-li mort violenta (...)". El relat continua més o menys anant a l'aljub a berenar i no podent cometre el seu assassinat, ho fa a l'hora del sopar. Penedit viatja a Roma i s'encomana a Sixte V que li mana el mateix que els altres sants pares.

L'any 1848, en la nova versió del mateix mossèn Josep Palomer, explica que Pòlit, horroritzat marxa cap a Roma "per llençar-se als peus del Pontífex i per demanar-li perdó i penitència". El Sant Pare (aquesta vegada, Gregori XIII, l'absolt i li dóna un Sant Crist que com a penitència haurà de col·locar en una ermita que bastirà en el seu poble natal".

La darrera versió que publica el capellà, està basada en la publicada per pare Manel Martí, en una monografia sobre l'ermita del Calvari que es basa en la gelosia que provoquen els rumors. "Sembla que algú mirava massa l'esposa d'Hipòlit Doy, baldament aquella fos pudorosa i virtuosa a tot ésser-ho; i sembla que també algú força mal intencionat i, segurament, rebutjat per l'honesta arenyenca, va anar a contar al marit confiat, històries fantàstiques que comprometien seriosament l'honra de la seva esposa. Quines fores? No se sap. La cosa certa fou que el marit, engelosit i atiat per qui volia mal a la noia, un dia la va occir violentament a la mateixa llinda d'aquella caseta senzilla. Horroritzat pel crim, Hipòlit Doy va fugir d'Arenys i no es trobà rastre d'ell tot i cercar-lo pels entorns. Era l'any 1583. Què havia succeït després de l'assassinat? Havia succeït que el criminal es penedí, els remordiments el torturaren intensament. No poden viure tranquil, va acordar peregrinar a Roma i llençar-se als peus del Pontífex perquè l'absolgués, i li imposés una saludable penitència. Així ho executà. Postrat davant Gregori XIII, li féu confessió de la culpa i el Pontífex li ordenà, per assolir el perdó, que en retornar a la seva llar en una embarcació, allà on aquella es deturés, hi alcés una capella en honor al Sant Crist. Per a tal objecte, li donà una imatge crucifix. El vaixell es deturà davant d'una roca coneguda per la Caldeta, en arribar el penedit Hipòlit a la seva platja. I complint la penitència pontifícia, allà hi féu edificar la capella que tots hem aconseguit i que s'anomenà Capella del Sant Crist del Calvari. La imatge que li lliurà Gregori XIII es venerà sempre en una mena de cambril i fou objecte de gran devoció, la qual cosa acreditaven les innombrables presentalles".

Una darrera versió recopilada per l'autora és la que s'ha generat a partir de la il·lustració que surt ens els goigs més antics dedicats al Sant Crist del Mont Calvari. Segons aquesta imatge, un naufrag salvà la vida abraçant-se a la creu del Sant Crist que surava prop d'ell. Aquest naufrag era Hipòlit Doy, que en veure's fora de perill prometé edificar una capella en honor al seu salvador. Aquest Sant Crist seria el que els fidels sempre havien vist a la capella del Mont Calvari, que Bartomeu Trias reproduí en un aiguafort i que situaria els fets l'any 1522.

Bibliografia

MESTRES, Apel·les (1895). Tradicions. Folk-Lore català. Barcelona. pàg. 113-114.

COLL, Ramon; MODOLELL, Josep Maria (1999). Llegendes, tradicions i fets de la Serralada de Marina. Apunts sobre etnografia del Maresme. Oikos Tau, S.L. Vilassar de Mar, pàg. 110.

SOLÉ, Tiona (2006). *Mont Calvari. Història i llegendes*. Ajuntament d'Arenys de Mar.

